

Teodor T. Burada

12 STUDII PENTRU VIOARĂ

Op. 9

Ediție îngrijită de prof. George Manoliu

PREVIZUALIZARE

GRAFOART

ELEVILORŪ CONSERVATORULUI DE MUSICĂ.

XIII
Studii

pentru
VIOLINĂ

de

TEODORU T. BURADA.

Adoptate de Ministeriul Cultelor și al Instrucțiunii
publice pentru școlile de musică.

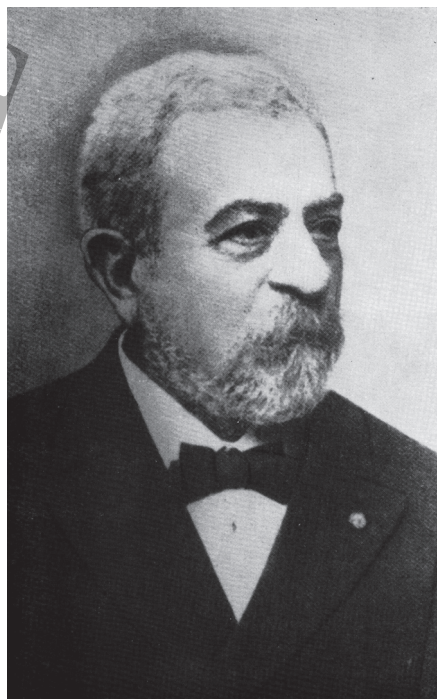
Op. 9.

Prețul 5 lei noi.

Teodor T. BURADA

(3 octombrie 1839, Iași – 17 noiembrie 1923, Iași)

Muzicolog, folclorist, violonist, etnograf și profesor **Teodor T. Burada** și-a început studiile muzicale în Iași, cu tatăl său, Tudorachi Burada (teorie-solfegiu), completându-și cultura generală și muzicală cu Constantin Ionescu-Gros (pian), Paul Hette, Alexandru Flechtenmacher și Eduard Hübsch (vioară), V.A. Urechia (limba și literatura română), Grigore Cobălcescu (științe naturale), Starke (limba germană), Al. Zarainov (limba rusă), Foulquier (limba și literatura franceză). După ce a urmat Școala militară de artilerie din Iași (1857), Academia Mihăileană din Iași (1858–1860) și Facultatea de Drept din Iași (1860–1861) și-a continuat studiile de perfecționare la *Conservatoire imperial de musique et déclamation* din Paris (1861–1865) cu Delphin Jean Alard (vioară), Henri Reber și Louis Clapisson (armonie). Paralel a urmat Școala de Poduri și Șosele din Paris și Facultatea de Drept din Paris (1861–1866), obținând licența în drept (1865).



Violonist-concertist în țară și peste hotare (1854–1919); profesor de vioară la Școala de Muzică și Declamațiune din Iași (1860–1861), profesor de teorie și solfegiu (1877–1901) și profesor onorific la Cons. Iași (1905–1909), profesor de muzică vocală la Gimnaziul *Alexandru cel Bun* din Iași (1897–1903), profesor de vioară la Școala Normală de învățătoare *Mihail Sturdza* din Iași (1898–1903). A scris studii, articole, recenzii etc. în *Lyra Română*, *România Musicală*, *Muzica*, *Revista Muzicală și Teatrală*, *Izvorășul*, *Convorbiri Literare*, *Revista pentru Istorie, Arheologie și Filologie*, *Flacăra*, *Arhiva* (Iași), *Evenimentul* (Iași), *Junimea Literară* (Iași), *Românul*, *Epoca*, *Buletinul Societății de Geografie* (București), *Arta Românească* (Iași), *Tribuna Ceferistă* (Iași), *Das Literarische Rumänien* (București), *Revue de la Roumanie*, *Magazin für Allgemeine Musik* (Leipzig) etc. A întreprins culegeri de folclor în țară și în străinătate (Bulgaria, Rusia, Italia, Cehia, Polonia, Croația, Moravia, Turcia, Asia Mică etc.). A întreprins turnee artistice ca violonist în Italia, Bulgaria, Franța, Iugoslavia, Austria, Rusia, Polonia, Cehia, Ungaria, Egipt, Siria, Grecia, Palestina etc. A susținut conferințe, prelegeri, concerte-lecții, comunicări științifice în țară și peste hotare (Roma, Praga, Sofia, Belgrad, Paris etc.). A inițiat *Concertele populare* în Iași cu muzică veche românească. A adunat vechi instrumente muzicale clasice și populare, spre a pune bazele unui *Muzeu Muzical* în Iași. A întreprins cercetări de arheologie, istorie, etnografie, filologie și vechi drept românesc. A fost membru la *Société Chorale de l'École Armand Chevé* din Paris (1866) și membru fondator al Societății Philharmonica Română din Iași (1868) și al Societății de Muzică din Iași (1907) și membru în Asociația ASTRA din Sibiu (1880), Asociațiunea Generală a Artiștilor din Iași. A pregătit Expoziția de muzică din Viena (1891), Expoziția etnografică din Praga (1895), donând toate instrumentele muzicale Muzeului de Antichități din București (1901) și toate documentele Bibliotecii Academiei Române din București. A colaborat la diverse dicționare și enciclopedii (*Enciclopedia Română* de Cornel Diaconovitch). A editat primele *Almanaburi muzicale* din țara noastră (1875, 1876, 1877).

A fost distins cu titlul de Membru corespondent al Academiei Române din București (1877).

Personalitate artistică și științifică polivalentă, Teodor T. Burada a fost un deschizător de drumuri în muzicologia clasică românească. Bogatul material documentar și ineditul datelor istoriografice dezvăluie pasiunea și pregătirea cercetătorului de arhivă. Apelând la sursele primare, informația sa bibliografică impune prin rigoare, siguranță și exactitate. În analiza lucrărilor muzicale a pornit totdeauna de la partitură. A apelat frecvent la citate muzicale, la documente în facsimil, la litografii, hărți, planșe și desene – impunând o ținută științifică de redactare fără precedent în muzicologia noastră originală. A stăpânit cu siguranță cronicile și mărturiile istorice, memoriile și însemnările călătorilor străini, sursele bibliografice românești și străine. Din păcate, captivat de izvoare, și-a văduvit puterea de sinteză, umbrindu-și adeseori capacitatea de interpretare și de valorificare generalizatoare. Prin contribuțiile esențiale privitoare la teatrul muzical, istoria învățământului artistic, muzica ostășească și muzica de cult, Teodor T. Burada rămâne ctitorul muzicologiei clasice românești. Lucrările fundamentale pot fi socotite *Istoria teatrului în Moldova*, *Scrierile muzicale ale lui Dimitrie Cantemir* și articolele de lexicografie și organologie muzicală. Dincolo de imensa bogăție de date, noutatea concepției lui Teodor T. Burada asupra originilor teatrului lirico-dramatic de pildă, constă în aprecierea formelor populare de spectacol tradițional sătesc ca etapă primordială în nașterea formelor culte. În privința articolelor lexicografice de organologie meritul principal al cercetătorului rezidă din confruntarea pe teren a instrumentelor populare, descrierea amănunțită a obiectelor (formă, dimensiuni, material de construcție, ambitus, acordaj, repertoriu etc.) și împletirea cu mențiunile istorice. Ca folclorist și etnograf, Teodor T. Burada poate fi socotit un inițiator al metodei comparatiste. De asemenea a inaugurat primele monografii folclorice. Contribuții deosebite a adus în problema bocetului, în studierea unor datini populare ca *scaloianul* și *cântecul cununii*, lui Teodor T. Burada revenindu-i meritul de descoperitor al *Cântecului bradului*. Inedite au apărut cercetările de etnografie și etnologie (cu mențiune specială la studiile despre creștăturile plutașilor pe cherestele și ale șalgăilor pe droburile de sare). Nu a folosit mijloacele mecanice de înregistrare (fonograful) și a oscilat în sistemul de publicare a folclorului (între aranjament la pian și citare melodică fără acompaniament). Merite deosebite îi revin lui Teodor T. Burada ca animator al mișcării muzicale naționale (concerte populare), ca muzeograf și ca memorialist literar. A fost un muzician permanent animat de sentimente nobile și umanitare, concertele de binefacere, conferințele de popularizare și culegerile de folclor de peste hotare izvorând din conștiința unui artist și om de știință de înaltă dragoste pentru „binele obștesc și modestă hărnicie în serviciul patriei” (Nicolae Iorga). Spirit enciclopedist (în afara muzicii a manifestat preocupări de arheologie, filologie, istoriografie, paleografie, teologie, istorie militară, drept) dotat cu o inepuizabilă forță de muncă, Teodor T. Burada a conferit muzicologiei românești o nouă dimensiune științifică, împrumutându-i valențe multilaterale spre a o impune pe plan național și universal.

Viorel Cosma

Cuvânt înainte

Cercetarea cadrului istoric în care viața lui Teodor T. Burada a avut ca hotare anii 1839–1923 ne evocă epoca de deștelenire a terenului cultural, de orientare a gustului artistic, de combatere a diletantismului saloanelor și de căutare a unei organizări prin școală. Acel Conservator Filarmonic-Dramatic înființat prin lupta lui Gheorghe Asachi, sprijinit de Vasile Alecsandri, Ștefan Catargiu și Costache Negruzzi, dovedește prin rezultatele admirabile obținute în doi ani de funcționare, afirmarea și valorificarea talentului în școală. Reprezentarea integrală a operei *Norma* de Bellini cu elevi ai acestui Conservator este un document al anului muzical 1838. În același an însă, acest institut își închide porțile. Părinții își retrag copiii, considerând cariera artistică de „un grad social de cea mai joasă și mai defăimătoare treaptă“.

Cârmuirea își retrage subvenția. Până la înființarea Conservatorului – sub guvernul Kogălniceanu – instrucția muzicală revine sectorului particular, în familie ori în pensioane. Entuziaștii luptători nu dezarmează însă. În familia vornicului Teodor Burada (1800–1866), membru în Divanul domnesc și avocat privilegiat al Principatului Moldovei, preocupările cultural-artistice predomină, luând aspecte de carieră. Vornicul însuși, considerat ca primul profesor de pian și chitară, scrie acea *Gramatică românească de note, pentru tot fundamentul chitarei, compusă după cea europenească, în Eși, 1829, iunie 6*. Copiii vornicului fac un pas înainte în instruirea muzicală. Spătarul Gheorghe Burada – fratele lui Teodor – înfruntă în 1852 prejudecățile societății sale, apărând pe scenă ca violonist. El cântă într-un antract *Concertul nr. 1* de Bériot, stârnind dezaprobarea boierilor. Mai târziu, el a fost profesor de principii elementare de muzică și solfegiu la Conservatorul din Iași, bineînțeles după ce demisionase din „ramul judecătoresc“ (1860–1870).

Teodor T. Burada este cea mai reprezentativă figură a acestei familii. Studiile de cultură generală predate de profesori iluștri ca V. A. Urechi a și Grigore Cobălcescu, precum și studiile muzicale pentru care a avut profesori pe Hett și Flechtenmacher, îi asigură o solidă pregătire, care explică, în parte, evoluția personalității sale complexe. Ultimele clase le absolvă la Academia Mihăileană. Pleacă la Paris, unde, o dată cu studiile juridice (1861–1865), urmează cursul de vioară la Conservatorul național de muzică cu D. Alard și armonia cu Reber și Clapisson. Obține diploma acestui Conservator în 1863 și licența în drept în 1865, întorcându-se în țară cu puțin înainte de moartea vornicului. Cariera de magistrat, începută chiar în acel an, nu-l mulțumește, fiindcă îl depărtează de pasiunea sa pentru muzică. Transferat în 1877 la Curtea de Apel din Iași, el concurează la o catedră de Teorie a muzicii și solfegiu. Din 1885 demisionează din magistratură, rămânând profesor la Conservator. Începe o lungă perioadă de concerte în țară și diferite orașe ale Europei. Asupra nivelului concertisticii sale ne lămurește un fapt deosebit de grăitor: Teodor Burada este invitat să interpreteze dificila sonată *Tritul diavolului* la o comemorare a lui Tartini, la Parenzo. Lipsa unei continuități într-o carieră concertistică cu asemenea posibilități și abordarea celor mai diverse preocupări de folclor, etnografie, arheologie, istorie, a apărut contemporanilor săi ca o ciudățenie, o instabilitate a firii sale de artist, de boem intelectual.

Diversitatea activităților sale este într-adevăr uluitoare și derutantă. Dar, adevărul căutat de Burada pentru a construi ceva folositor culturii patriei sale se găsește de fapt prezent în fiecare din cercetările sau acțiunile lui. Nu trebuie să ne mirăm că nu s-a limitat la succesele unei vieți de concertist. Pregătirea sa intelectuală, instruirea și experiența câpătate în orașele de mare tradiție culturală l-au îndemnat să încerce orice, pentru a stimula deștelenirea terenului cultural al țării. Vioara rămâne pretextul permanentelor sale călătorii, dar și un important mijloc de propagandă, de răspândire a cântecului popular românesc. Violonistul Burada cântă „cu foc“ cântece și jocuri populare în recitalurile lui, alături de piese din literatura universală.

Folclorul îl pasionează și este considerat un erudit în materie. El este valorificatorul „bocetului“. În 1878 începe să publice la „Convorbiri literare“ o lucrare de proporții – *Bocetele populare la români*. Pentru prima oară Burada relevă prețioase materiale folclorice culese în țară și la grupurile de români aflate dincolo de hotare. În cercetările sale notează tot ce este semnificativ, esențial în respectiva regiune, metoda sa de prezentare devenind descriptivă, etnografică. Peregrinările sale și cercetarea oricărui urme de specific îl conduc spre lucrări arheologice și istorice. Teodor T. Burada semnalează întâia oară celebra stație preistorică de la Cucuteni, pe când făcea, în 1884, o cercetare locală în legătură cu o biserică

presupusă a fi construită de Ștefan cel Mare. Preocupat de mișcarea culturală în general, el scrie și o *Istorie a teatrului în Moldova*, din care două volume au fost tipărite, iar al treilea este în curs de editare.

Activitatea muzicală a lui Teodor T. Burada, deși depășită de cea folclorică și etnografică, are totuși o mare importanță și se desfășoară sub aspecte variate. Iubitor al instrumentelor populare, el a colecționat și donat statului o colecție de instrumente, fiind considerat inițiatorul muzeografiei muzicale la noi în țară.

*

Violonistul Teodor T. Burada este cel dintâi moldovean înscris la Conservatorul din Paris. Întors în țară inițiază primele concerte populare gratuite pe care le susține cu elevii Conservatorului.

Varietatea preocupărilor sale nu i-a permis însă să se consacre lucrărilor de compoziție și în special de pedagogie, în care ar fi reușit cu siguranță să creeze studii cu caracter popular românesc.

Acest caiet de *XII Studii pentru violină* constituie o mărturie asupra capacității sale de pătrundere a problemelor de metodică. La valoarea didactică a acestor studii, ce se vor dovedi folositoare școlii noastre de astăzi, se adaugă cea valoare documentară, plină de învățăminte, asupra căreia se cade să stăruim o clipă, înainte de a întoarce prima pagină.

Studiile sunt compuse în stilul lucrărilor lui Alard sau ale lui Mazas, în general în maniera și în spiritul preocupărilor școlii franceze. Paralel cu obiectivul urmărit, se acordă o mare atenție melodicității. Ca și *Opus 36* al lui Mazas, studiile poartă titluri, precizând obiectivul sau specialitatea urmărită. Astfel: *respicatul* (detașeul mic), *martelatulu*, *marele respicatu*, *legatulu*, *trioletulu*, *trilulu*, *saltatulu*, *stacatulu*, *tremolo cu mâna stângă*, *trilulu și respicatul*, *tremolo arcușului cu trei note*. Din aceste studii doar două tratează exclusiv probleme de tehnică a mâinii stângi: *tremolo cu mâna stângă* și *trilul*. De la prima vedere vom putea observa însă că în toate studiile care tratează problemele mâinii drepte apar permanent și insistent dificultăți de schimburi, de intonație care înlătură limitarea sugerată de titlu.

Titlurile au fost însoțite de scurte indicații metodice, vădind calitățile sale de pedagog. În general, el recomandă urmărirea permanentă a supleței încheieturilor mâinii pentru reușita tuturor specialităților de mână dreaptă, în care fermitatea mâinii nu trebuie să se confunde cu rigiditatea.

Am suprîmat indicațiile metronomice, considerându-le exagerate și nefolositoare. Dacă o piesă muzicală are un puls al ei, pe care interpretul trebuie să-l descopere și să se identifice cu el, pentru redarea fidelă a conținutului, studiul oferă o mare libertate de alegere a mișcării.

Profesorul va decide – după posibilitățile elevului – limitele tempoului. Caracterul de virtuositate se degajă din structura acestor studii și va fi urmărit și realizat după stadiul de dezvoltare tehnică a elevului. Pentru același motiv pedagogic, succesiunea studiilor este lăsată la alegerea profesorului, după necesitățile momentului și a problemelor urmărite în evoluția elevului. De asemenea nu vom indica nici locul acestor studii. Ele nu pot fi însă abordate înainte de *Opus 36* al lui Mazas, *Blumenstengel*, sau *Opus 37* al lui Dont.

Recomandăm cu insistență prezența permanentă a gamelor și, îndeosebi, a exercițiilor tehnice care concentrează problemele în timp ce studiile le muzicalizează. Aceste studii vor fi însoțite deci de *Sevcik Op. 8*, *Op. 9* și *Op. 1* (caietul IV), care asigură stabilitatea intonației în poziții și schimburi, acuratețea dublelor coarde. Nu am recomandat forme de lucru, întrucât elevul este deprins cu aceste forme încă de la primele caiete de Kayser și din manualul anului respectiv.

Am revizuit tehnica digitației, astăzi depășită. Am întrebuițat unele extensii sau poziții strânse ale degetelor, pentru a evita platitudinea în execuție și a determina facilitarea tehnică.

Considerăm că acest material trebuie introdus în programa analitică a școlilor de muzică, reluându-și locul de cinste acordat acum 60 de ani.

În anul 1873, *Studiile* lui Teodor T. Burada au fost recomandate cu căldură spre tipărire de către Flechtenmacher; au văzut lumina tiparului în 1875, și au fost introduse în programa analitică a conservatoarelor în 1904.

Mai târziu, într-o ședință a Academiei (*Analele Academiei Române*, seria II. tom 39, pag. 425, 1916–1919), George Enescu, apreciind „realele merite didactice și muzicale ale lucrării”, propune să fie distinsă cu o mențiune. Propunerea a rămas fără urmare. Academia n-a uitat că Teodor T. Burada, membru corespondent al ei, arătase o firească indiferență față de formalismul autorității. Astăzi, în anul centenarului învățământului muzical românesc, lucrarea și autorul ei capătă prețuirea cuvenită.

Ianuarie, 1964

prof. GEORGE MANOLIU

Legatulu.

Pentru esecutarea acestui studiu se va întrebuintia tota lungimea arcusului trecirea lui de la o corda la alta se va face linu fara smucitura si numai de la inchiatura manii evitand ea se nu se auda doue corde de o data. Degitele voru cade pe corda cu putere si cu cea mainare egalitate.

4^{le} Studiu. Moderato. $\text{♩} = 120$

12 STUDII PENTRU VIOARĂ

1.

Allegro moderato

Teodor T. Burada

f

(2 1 3 2 3 3 3 1 4) (3 4 4 4 4)

p